

เจ้าจอมช้อย

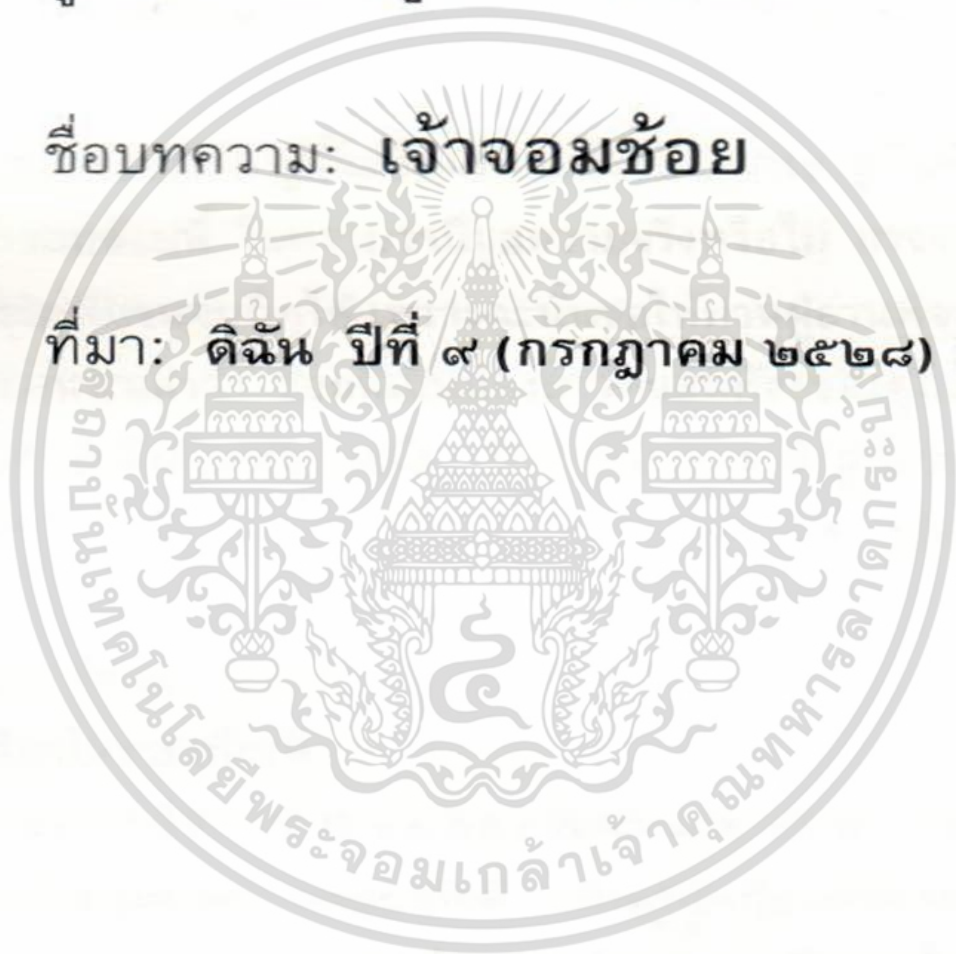

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้เขียน: น.พ.วิบูล วิจิตรวาทการ

ชื่อบทความ: **เจ้าจอมช้อย**

ที่มา: **ดิฉัน ปีที่ ๙ (กรกฎาคม ๒๕๒๘) : ๒๖-๒๘**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าจอมช้อย

น.พ.วิบูล วิจิตรวาทการ

สนมสองคนที่นางแอนนา เลียวโนเวนส์ กล่าวถึงในหนังสือเล่มที่สองของเธอชื่อ **Slamese Harem Life** คือทับทิมและช้อย เรื่องของทับทิมนั้นเป็นที่รู้จักกันดี เพราะผู้ที่สร้างละครและภาพยนตร์ **The King and I** นำชีวิตของเธอมาเล่าไว้ด้วย ส่วนคุณช้อยนั้นเป็นเจ้าจอมที่นางแอนนากล่าวว่า สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปรานเป็นที่สุด

เรื่องของสตรีสยามผู้ที่ไม่มีความทราบจึงขอนำมาเล่าสู่กันฟัง แต่ผู้เขียนอยากจะขอออกตัวว่า เรื่องเจ้าจอมช้อยนี้ ไม่ทราบว่ามีความจริงหรือไม่ อาจจะเป็นเรื่องที่นางแอนนาแต่งเอง หลอกผู้อ่านตั้งแต่ต้นจนจบก็ได้ เพราะฉะนั้นขอให้ท่านผู้อ่านพิจารณาเอาเองว่าน่าเชื่อหรือไม่

นางแอนนาเล่าว่า ช้อยนี้เป็นน้องสาวคนสุดท้องของคุณท้าวเที่ยง ซึ่งนางแอนนากล่าวว่าเป็นเจ้าจอมคนสำคัญในพระราชวัง มีหน้าที่ส่งสนมเข้าสู่ห้องบรรทมของพระเจ้าอยู่หัวทุกคืน คุณช้อยเป็นผู้หญิงที่เมื่อไม่แต่งแล้วก็ดูไม่สวยงามเท่าใด เพราะมีแผลเป็นบนใบหน้าเล็กน้อย ซึ่งนางแอนนาอธิบายว่าเกิดจากโรคฝีดาษ

อย่างไรก็ตาม เธอมีความสามารถอย่างยิ่งในการรำละครเป็นตัวนาง โดยเฉพาะเวลาแสดงบทของสีดาในรามเกียรติ์

เมื่อคุณช้อยมีอายุเพียง ๑๐ ขวบ พ่อแม่นำตัวเข้าถวายในวัง ให้เป็นเด็กฝึกหัดรำกับครูละครเก่าแก่ผู้หนึ่งเรียกกันว่า คุณสมศักดิ์ (เป็นครูผู้หญิงแต่ชื่อเหมือนผู้ชาย) ครูสมศักดิ์นี้รำเก่งมาก สอนดี แต่ดูเหลือเกิน เด็กสมัยนั้นรำผิดก็โดนตี ต้องฝึกฝนตั้งแต่เช้าจนค่ำ ไม่มีเวลาเล่นหรือพักผ่อนเท่าใด

คุณช้อยเล่าว่าเด็กที่ฝึกหัดทั้งหมดนั้นมีถึง ๗๐ คน หลังจากฝึกสอนกันอย่างทรมาณทรมานครูสมศักดิ์จึงเลือกไว้เพียง ๖ คน สำหรับรำต่อพระพักตร์พระเจ้าอยู่หัว คุณช้อยนั้นถึงแม้จะไม่ค่อยสวย แต่สามารถรำนางได้อ่อนโยนสวยงามมาก จึงได้รับเลือกกับเขาคนหนึ่งด้วย

ครั้งแรกที่แสดงละครถวายสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เธอรำในบทนางสีดา เมื่อผิดแบ่งแต่งกายเขียนคิ้วทาปากแล้ว เธอกลายเป็นตัวรำเอกที่สวยงามผิดตาได้ เพราะรูปร่างทรหดทรงนั้นกำลังแตกเนื้อสาวเต็มที

หลังจากการแสดงครั้งแรกนี้สุดสิ้นลง เธอได้ยินสมเด็จพระจอมเกล้าทรงตรัสถามว่าตัวนางสีดานั้นชื่ออะไร และอายุเท่าไร ซึ่งทำให้เธอรู้สึกตื่นเต้น ด้วยความหวังว่าพระเจ้ากรุงสยาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ แต่หลังจากนั้นหลายอาทิตย์ ก็ไม่มีใครมาติดต่อ เธอจึงหมดความหวัง และเข้าใจว่าพระเจ้าแผ่นดินคงลืมเธอไปแล้ว

หลังจากนั้น คุณช้อยได้รำบทางถวายพระเจ้าแผ่นดินอีกหลายครั้งและมีความรู้สึกแต่เพียงว่ามีได้รับความสนพระทัยเลย ทำให้เธอไม่มีความสุขและรู้สึกแงอนจนแทบจะไม่อยากรำอีกต่อไป

นอกจากนั้นเธอยังโดนคุณท้าวคุณนายในวังเยาะเย้ยว่า หน้าแผลเป็นอย่างนี้ นะหรือจะมาทะเยอทะยานเป็นนางรำถวายพระเจ้าอยู่หัว ช่างไม่เจียมเนื้อเจียมตัวเสียบ้างเลย

อยู่มาวันหนึ่ง เธอได้รับบทบาทให้แสดงเป็นพระนางเทวดี เป็นการรำแบบเขมร ซึ่งเร็วและยั่วยวนกว่าแบบไทย วันนั้นคุณช้อยผัดแป้งลงขมมันทั่วตัวสวยงามแต่งชุดละครประดับเพชรนิลจินดาแพรวพราว และรำได้อย่างชดช้อยยั่วยวน จนเธอสังเกตว่าทั้งพระเจ้าแผ่นดินและเหล่าขุนนางผู้ใหญ่ที่ชมการแสดงอยู่นั้น ดูท่าทีเหมือนตกตะลึงถูกมนต์สะกด

เมื่อเธอแสดงเสร็จและหลบออกไปเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว ก็มีขุนนางไทยผู้หนึ่งชื่อพระยาพิชิตเข้ามาพูดจาด้วย ชมว่าเธอสวยงามเหลือเกิน และรำละคนอ่อนช้อยเหมือนนางฟ้าจากสวรรค์ ทำให้เธอชอบพออัชฌาสัยของผู้ชายคนนี้มาก ทั้งๆ ที่เพิ่งพบกับเขาเป็นครั้งแรก ก็เริ่มรู้สึกรักใคร่ติดใจ

แต่เมื่อตกค่ำมีคนมาบอกว่า พระเจ้ากรุงสยามทรงรับสั่งให้เข้าเฝ้าในห้องบรรทมคืนนั้น เธอจึงแต่งกายใส่เสื้อผ้าประดับเครื่องเพชรนิลจินดาสวยงามเตรียมถวายตัว

คุณช้อยเล่าให้นางแอนนาฟังว่า เมื่อถึงเวลาถูกส่งตัวนั้น เธอก็กราบนิ่งอยู่ที่พื้น คุณท้าวเที่ยงพีสาวคนโตเป็นผู้นำตัวถวาย เธอได้ยื่นพระเจ้าแผ่นดินตรัสต่อคุณเที่ยงว่า ทรงพอพระทัยในความงามของน้องสาวคนสุดท้ายนี้ และจะตั้งให้เป็นเจ้าจอมผู้หนึ่ง ส่วนตัวคุณช้อยเองนั้นนึกในใจ แต่เพียงว่าตนเองยังเด็กนัก กำลังจะต้องมอบร่างกายให้แก่มหาบุรุษที่มีพระชนม์มากกว่าเธอถึง ๔๐ ปี

หลังจากนั้น เธอกลายเป็นเจ้าจอมคนโปรดอยู่พักใหญ่ ตรงกับเวลาที่นางแอนนาเลียวโนเวนส์พำนักอยู่ในราชสำนัก ผู้หญิงอังกฤษคนนี้ จึงเขียนเรื่องของเธอและตั้งชื่อว่า The Favorite of the Harem คือคนโปรดที่สุดในตำหนักพระสนม

นางแอนนาเล่าไว้ว่า เจ้าจอมช้อยนี้ถูกส่งตัวแทบทุกคืน และบางครั้งก็ไม่ออกจากห้องบรรทมเป็นเวลาหลายวัน ผู้คนในวังเลิกเยาะเย้ยนินทาเช่นแต่ก่อน กลับมีความเกรงกลัวนับถือว่าเป็นผู้มีโอกาสใกล้ชิดพระเจ้าแผ่นดินที่สุดในระยะนั้น เจ้าจอมช้อยนี้ได้รับของขวัญจากพระเจ้าอยู่หัวมากมาย เป็นเขียนหมากเงินเขียนหมากทอง เข็มปักผมที่ประดับด้วยเพชร สายสร้อยแหวนและเสื้อผ้า

แต่ถึงแม้จะอยู่ในฐานะอันสูงส่งในพระราชสำนัก เธอก็มิได้มีความสุขเท่าใดเพราะไม่สามารถจะตัดความคิดถึงพระยาพิชิตได้ ทุกคืนที่เธอไม่ถูกนำตัวขึ้นถวายและต้องนอนเปล่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการเผยแพร่

เปลี่ยวอยู่คนเดียว เธอจะหลับไม่ลง คิดฟุ้งซ่าน จนในที่สุดทนไม่ได้จึงแต่งจดหมายให้ทาสหญิงชื่อ บุญนา ไปให้แก่ขุนนางผู้นี้ พระยาพิชิตได้รับจดหมายจากเธอก็รีบเขียนตอบด้วยความดีใจ สารภาพความรักต่อเธอเป็นลายลักษณ์อักษร จนทั้งสองแลกเปลี่ยนจดหมายกันอยู่ทุกวัน

วันหนึ่งพระยาพิชิตเขียนจดหมายมาว่า ขอให้เจ้าจอมช้อยหลบหนีออกจากวังตอน กลางคืน ส่วนท่านเองจะรออยู่ที่ประตูคืน และได้จัดการให้เรือลำหนึ่งคอยอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อทั้งสองจะได้หลบหนีไปซ่อนตัวอยู่ในกรุงศรีอยุธยา พระยาพิชิตรับรองว่าทหารของสมเด็จพระ จอมเกล้าจะไม่สามารถติดตามจับได้ คู่รักทั้งสองจะดำเนินชีวิตร่วมกันด้วยความผาสุก อนาคตจะเป็นอย่างไรนั้น ขออย่าเพิ่งหวังในเวลานี้ จงถือความรักซึ่งเปรียบเหมือนไฟร้อนระอุ เผาดวงใจของเขาและเธอนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่สุด

เจ้าจอมช้อยจึงแต่งจดหมายตอบว่าเธอพร้อมที่จะหนีออกจากพระราชวัง เพื่อร่วมชีวิต เป็นเมียของผู้ชายคนนี้จนวันตายเธอเองไม่เกรงกลัวพระราชอาญา ขอเอาชีวิตแลกกับความรัก ให้จนได้ แล้วจึงมอบจดหมายให้ทาสหญิงนำไปให้พระยาพิชิต

ป้ายวันนั้นเอง ขณะที่เธอกำลังนอนกลางวันพักผ่อนอยู่ ทหารหญิงหลายคนผลักบาน ประตูเข้ามาในห้อง เธอมองไปก็เห็นทาสหญิงของเธอถูกจับมัดอยู่ตัวเธอเองนั้นก็ถูกจับมัดตัว ทันทัน ผู้ที่นำทหารมาจับเธอนั้นเป็นนายทหารหญิงที่ทุกคนเกรงขาม เรียกกันว่าแม่ตาย เพราะ เป็นผู้มีความกล้าหาญที่ถูกลงพระราชอาญาถึงชีวิตมาหลายรายแล้ว

เมื่อถูกนำตัวขึ้นศาล ทาสหญิงบุญใจแข็งไม่ยอมบอกว่าผู้ชายที่รักกับเจ้าจอมช้อยนั้น คือใคร จึงถูกทรมานด้วยวิธีต่างๆ โดนเขี่ยนโยบายหลังจนเนื้อหลุดเป็นชิ้น ๆ ถูกตอกเล็บ บีบขมับ ลนด้วยไฟ ก็ยังไม่ยอมบอกแต่คุณช้อยเองนั้นถูกตอกเล็บไม่กี่ครั้งก็ทนความเจ็บปวดไม่ได้ ร้อง รับสารภาพว่าชายที่เธอจะหนีไปร่วมชีวิตด้วยนั้นคือพระยาพิชิต

การตอกเล็บนั้น ไม่ได้หมายความว่าเอาค้อนมาทุบเล็บมือกันเฉย ๆ แต่เป็นการทรมาน พิสดารที่นิยมใช้กันในหลายประเทศ ผู้เขียนได้อ่านพบในตำราอินเดียและพม่าด้วย วิธีทำคือเอา ไม้แหลมเรียวยาวสอดเข้าไปประหว่างเล็บและเนื้อ จะเป็นเล็บมือหรือเล็บเท้าก็ได้ แล้วจึงเอาค้อน ตอกไม้นี้ให้เคลื่อนลึกเข้าไปตามส่วนยาวของนิ้วมือนิ้วเท้าตนเอง

ในเมืองไทยการทรมานแบบนี้ทำให้รู้สึกเจ็บปวดมากพอ คนถูกทรมานมักจะรีบรับ สารภาพหลังจากถูกเอาไม้แหลมที่มิดเล็บไม่กี่นิ้วมือ แต่อินเดียนั้นรู้สึกแสบจะใจแข็ง บางทีถูก เสียบเข้าไปหมดสิบเล็บมือสิบเล็บเท้าแล้ว ก็ยังไม่ยอมรับสารภาพ จึงจำเป็นต้องจุดไฟที่ไม้แหลม เหล่านั้น ให้เปลวไฟเลื่อนเข้าไปลนเผานิ้วเท้านิ้วมือ เพิ่มความเจ็บปวดทรมานขึ้นอีก วิธีทั้งเสียบ และเผานี้ พวกเขานิยมใช้ทรมานทหารอังกฤษที่จับได้ในสมัยที่ประเทศอังกฤษตีเมืองอินเดีย

พระยาพิชิตและทาสหญิงบุญใจจึงถูกตัดสินประหารชีวิตที่วัดสะแกฯ นางแอนนา เลียวโน เวนส์เล่าว่า ศพของท่านและทาสหญิงนั้นถูกตัดเป็นท่อน ๆ และทิ้งไว้ให้สุนัขและอีแร้งกิน ห้าม มิให้ญาติพี่น้องมารับศพไปเผาตามธรรมเนียม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการ KMITL41.DOC

ส่วนเจ้าจอมช้อยเองนั้น รอความตายอยู่ในคุกเป็นเวลาหลายอาทิตย์ ก็ไม่เห็นมีใครมานำตัวเธอไปประหารสักที จนกระทั่งวันหนึ่ง จึงได้รับการปลดปล่อย มิได้ถูกลงพระราชอาญาอีกแต่อย่างใด

นางแอนนา เลียวโนเวนส์ เขียนเล่าไว้ในหนังสือของเธอว่า เจ้าจอมช้อยนี้รอดชีวิตมาได้เพราะคุณเทียงพี่สาวคนโตกราบทูลขอชีวิตไว้ และนอกจากนั้น เซอร์โรเบิร์ตชอมเบิร์ก กงสุลประเทศอังกฤษ ได้รับทราบเรื่องนี้จากเธอเอง จึงได้ทูลขอชีวิตเจ้าจอมช้อยนี้ต่อสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย

เรื่องของเจ้าจอมช้อยนี้ มีความจริงมากน้อยแค่ไหน ยากที่จะพิจารณา อาจจะมีตัวตนจริงตามที่นางแอนนาเขียนเล่าไว้ในหนังสือของเธอ เพราะในหนังสือสองเล่มที่นางแอนนาแต่ง คือ An English Governess at the Court of the King of Siam และ Siamese Harem Life เธอได้เล่าถึงชีวิตของนางสนมไม่กี่คน คนหนึ่งคือทับทิม ที่ตายเพราะหนีออกจากวัง ไปหลบใช้ชีวิตอยู่ในวัดกับพระ ซึ่งเป็นสามีเก่าของเธอ

อีกบทหนึ่งเขียนถึงเจ้าจอมช้อยผู้มีความผิดน้อยกว่า คือแต่งจดหมายรักถึงขุนนางผู้ใหญ่ วางแผนการหลบหนีออกจากวัง แต่เพราะยังมิได้กระทำเช่นนั้นจริง โทษของเธอจึงเบากว่า แต่เหตุผลใหญ่ที่ช่วยให้รอดชีวิตคงจะเป็นเพราะเธอเป็นน้องสาวของเจ้าจอมเทียง ซึ่งนางแอนนา เลียวโนเวนส์ เล่าว่า เป็นสตรีที่มีอำนาจที่สุดในตำหนักพระสนม และเป็นผู้ที่สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรักใคร่ไว้พระทัย

เจ้าจอมเทียงนี้ เรารู้ว่ามีจริงในประวัติศาสตร์ เจ้าจอมมารดาเทียงนี้ มีโอรสติดกับสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหลายคน เสียชีวิตแต่เด็กเสียบ้าง ท่านเป็นกุลสตรีสยามโบราณที่มีบุญบารมีและอำนาจวาสนาสองมาก เป็นผู้ให้กำเนิดต่อกรมหมื่นพงศาติศรมหิป ต้นตระกูลชยางกูร กรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร ต้นสกุล กมลასน์ ณ อยุธยา

ส่วนเซอร์ โรเบิร์ต ชอมเบิร์กกงสุลอังกฤษนั้น อาจจะเพียงกราบทูลขอชีวิตไว้เป็นพิธี เพราะไม่อยากจะใส่ใจการขอร้องของนางแอนนา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นเรื่องภายในพระราชวัง ไม่ใช่ปัญหาที่กงสุลอังกฤษจะต้องสอดตัวมาเกี่ยวข้อง จึงคิดว่าการที่นางแอนนา เลียวโนเวนส์ กล่าวรอดไว้ในหนังสือของเธอ ว่าเจ้าจอมช้อยรอดชีวิตมาได้ ก็เพราะความช่วยเหลือของเธอและกงสุลอังกฤษนั้น เป็นการคุยโม้โอ้อวดยกย่องคนอังกฤษและตนเองมากกว่า

หลังจากเจ้าจอมช้อยได้รับการปลดปล่อยแล้ว เธอก็หมดความสำคัญในพระราชวัง จึงกลับไปอยู่กับพ่อแม่พี่น้องตามเดิม มีชีวิตต่อไปในสภาพอย่างไร ไม่มีใครทราบดี

พระยศชกทินันท์

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนี สกลนครนายก

Willington Rex Siam
no 3525 # ๒๓๙ of ๒๓๙
& ๒๓๙ 20534 ๒๓๙

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้